Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

4. oktoober 2024*

Eelotsusetaotlus – Ühine kaubanduspoliitika – Rahvusvahelised lepingud – Euroopa – Vahemere piirkonna leping, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel – Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu protokollide nr 1 ja nr 4 muutmine – Määrus (EL) nr 1169/2011 – Artikkel 9 – Artikli 26 lõige 2 – Rakendusmäärus (EL) nr 543/2011 – Artikli 3 lõiked 1 ja 2 – Artikli 5 lõiked 1 ja 2 – Artikkel 8 – Artikli 15 lõiked 1 ja 4 – I lisa – IV lisa – Määrus (EL) nr 1308/2013 – Artikkel 76 – Tarbijatele esitatav toidualane teave – Kohustuslik märge toidu päritoluriigi või lähtekoha kohta – Lääne-Saharas koristatud puu- ja köögivili – Liikmesriigile saadetud taotlus keelata ühepoolselt nende toodete import tema territooriumile – Kohustuslik viide Lääne-Saharale kui sellel territooriumil korjatud tomatite ja melonite päritolukohale

Kohtuasjas C-399/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État' (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 9. juuni 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 15. juunil 2022, menetluses

Confédération paysanne

versus

Ministre de l'Agriculture et de la Souveraineté alimentaire,

Ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident L. Bay Larsen, kodade presidendid A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Regan, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei, kohtunikud S. Rodin, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen (ettekandja), M. L. Arastey Sahún ja M. Gavalec,

kohtujurist: T. Ćapeta,

kohtusekretär: ametnik M. Krausenböck,

arvestades kirjalikku menetlust ja 24. oktoobri 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Confédération paysanne, esindaja: *avocat* G. Devers,

– Prantsuse valitsus, esindajad: G. Bain, J.-L. Carré, B. Herbaut, T. Stéhelin ja B. Travard,

– Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: F. Naert ja V. Piessevaux,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouquet, D. Calleja Crespo, F. Clotuche-Duvieusart ja M. Konstantinidis,

olles 24. oktoobri 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrust (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004 (ELT 2011, L 304, lk 18), eelkõige selle artikleid 9 ja 26, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT 2013, L 347, lk 671), eelkõige selle artiklit 76, komisjoni 7. juuni 2011. aasta rakendusmäärust (EL) nr 543/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses puu- ja köögiviljasektori ning töödeldud puu- ja köögivilja sektoriga (ELT 2011, L 157, lk 1), mida on muudetud komisjoni 21. juuni 2013. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 594/2013 (ELT 2013, L 170, lk 43; edaspidi „rakendusmäärus nr 543/2011“), Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrust (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT 2013, L 269, lk 1; edaspidi „liidu tolliseadustik“), ja nõukogu 28. jaanuari 2019. aasta otsust (EL) 2019/217 Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokollide nr 1 ja nr 4) sõlmimise kohta (ELT 2019, L 34, lk 1) ning selle otsuse kehtivust ELL artikli 3 lõike 5 ja artikli 21 ning 26. juunil 1945 San Franciscos allkirjastatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artikli 1 seisukohast.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud Confédération paysanne'i (põllumajandustootjate liit, Prantsusmaa) ning ministre de l'Agriculture et de la Souveraineté alimentaire'i (põllumajandus- ja toidualase suveräänsuse minister, Prantsusmaa) ja ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique'i (majanduse, rahanduse ning tööstusliku ja digitaalse suveräänsuse minister, Prantsusmaa) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab sellise nende ministeeriumide vaikimisi tehtud otsuse õiguspärasust, millega jäeti rahuldamata põllumajandustootjate liidu taotlus keelata Lääne-Sahara territooriumil korjatud kirsstomatite ja Charentais' melonite (edaspidi „põhikohtuasjas vaidluse all olevad tooted“) import.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Rakendusmäärus 543/2011

3 Rakendusmääruse nr 543/2011 põhjendustes 4, 8, 12 ja 16 on märgitud:

„(4) [22. oktoobri 2007. aasta m]ääruse (EÜ) nr 1234/2007[, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus) (ELT 2007, L 299, lk 1)] artikli 113 lõike 1 punktidega b ja c on [Euroopa K]omisjonil lubatud ette näha vastavalt puu- ja köögivilja ning töödeldud puu- ja köögivilja turustamisstandardid. Kõnealuse määruse artikli 113a lõikega 1 on ette nähtud, et puu- ja köögiviljasektori tooteid, mis on mõeldud tarbijale värskelt müümiseks, võib turustada üksnes siis, kui need on veatud ja standardse turustuskvaliteediga ning kui on osutatud nende päritoluriik. Kõnealuse sätte rakendamise ühtlustamiseks on asjakohane kehtestada ja näha ette kõigi värskete puu- ja köögiviljade üldise turustamisstandardi üksikasjad.

[…]

(8) Turustamisstandarditega nõutava teabe üksikasjad peaksid olema pakendile ja/või märgisele selgelt märgitud. Selleks et vältida pettusi ja tarbija eksitamist, peaksid turustamisstandarditega nõutava teabe üksikasjad olema tarbijale kättesaadavad enne ostu sooritamist; eelkõige kehtib see kaugmüügi suhtes, mille puhul on kogemused näidanud, et on olemas pettuse oht ja turustamisstandarditega pakutava tarbijakaitse vältimise oht.

[…]

(12) Iga liikmesriik peaks määrama kontrolliasutused, kes vastutavad vastavuskontrollide läbiviimise eest igal turustusetapil. Üks nendest asutustest peaks vastutama kõigi teiste ametisse määratud asutuste vaheliste kontaktide ja koostöö eest.

[…]

(16) Puu- ja köögivilja import kolmandatest riikidest peaks olema kooskõlas turustamisstandardite või nendega samaväärsete normidega. Vastavuskontrollid tuleb seetõttu läbi viia enne nende kaupade sisenemist Euroopa Liidu tolliterritooriumile, välja arvatud väikeste partiide puhul, mida kontrolliasutused peavad madala riskiga kaubaks. Rahuldavaid vastavustagatisi andvate kolmandate riikide puhul võivad ekspordieelse kontrolli läbi viia nende kolmandate riikide kontrolliasutused. Sellise võimaluse kohaldamisel peaksid liikmesriigid korrapäraselt hindama kolmandate riikide kontrolliasutuste teostatud ekspordieelse kontrolli tõhusust ja kvaliteeti.“

4 Rakendusmääruse artiklis 3 „Turustamisstandardid; toodete valdajad“ on sätestatud:

„1. Määruse (EÜ) nr 1234/2007 artikli 113a lõike 1 nõuded on üldine turustamisstandard. Üldise turustamisstandardi üksikasjad on sätestatud käesoleva määruse I lisa A osas.

Puu- ja köögiviljad, mis ei ole hõlmatud konkreetse turustamisstandardiga, vastavad üldisele turustamisstandardile. […].

2. Määruse (EÜ) nr 1234/2007 artikli 113 lõike 1 punktis b osutatud konkreetsed turustamisstandardid on sätestatud käesoleva määruse I lisa B osas järgmiste toodete suhtes:

[…]

j) tomatid.

[…]“.

5 Rakendusmääruse artikli 5 „Teabe üksikasjad“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Käesoleva peatüki kohaselt nõutavad teabe üksikasjad peavad olema esitatud loetavalt ja nähtavalt pakendi ühel küljel, kas trükitud otse pakendile või pakendi lahutamatu osa moodustavale märgisele või kinnitatud pakendi külge.

2. Lahtiselt veetavate ja otse transpordivahendile laaditud kaupade puhul kantakse lõikes 1 osutatud teabe üksikasjad kaupade saatelehele või saatelehele, mis on transpordivahendis asetatud nähtavasse kohta.“

6 Rakendusmääruse nr 543/2011 II jaotise II peatükis „Turustamisstandarditele vastavuse kontroll“ on artikkel 8 „Reguleerimisala“, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas peatükis kehtestatakse eeskirjad vastavuskontrollide läbiviimiseks, mis tähendab puu- ja köögiviljade kontrollimist kõikidel turustusetappidel, et kõnealused puu- ja köögiviljad vastaksid määruse (EÜ) nr 1234/2007 artiklites 113 ja 113a ettenähtud turustamisstandarditele ja käesoleva jaotise muudele sätetele.“

7 Rakendusmääruse nr 543/2011 artikli 15 „Kolmandate riikide poolt enne Euroopa Liitu importimist läbiviidud vastavuskontrollide heakskiitmine“ lõigetes 1 ja 4 on sätestatud:

„1. Kolmanda riigi taotluse korral võib komisjon määruse (EÜ) nr 1234/2007 artikli 195 lõikes 2 osutatud korras kiita heaks turustamisstandarditele vastavuse kontrollid, mille on läbi viinud kõnealune kolmas riik enne Euroopa Liitu importimist.

[…]

4. Selliste kolmandate riikide, kelle vastavuskontrollid on käesoleva artikli alusel heaks kiidetud, ning asjaomaste toodete nimekiri on esitatud IV lisas.

[…]“.

8 Rakendusmääruse artikli 17 lõike 3 esimeses ja viiendas lõigus on sätestatud:

„Kui kaubad ei vasta turustamisstandarditele, annab kontrolliasutus ettevõtjatele või nende esindajatele välja teatise selle kohta, et tooted ei vasta standarditele. Kaupu, mille puhul on välja antud teatis selle kohta, et need ei vasta standarditele, ei tohi ilma teatist väljastanud kontrolliasutuse loata mujale viia. Kõnealuse loa saamiseks võib olla vajalik kontrolliasutuse poolt sätestatud tingimuste täitmine.

[…]

Kui kaupu ei ole võimalik vastavusse viia ega saata loomatoiduna kasutamiseks, tööstuslikuks töötlemiseks või muul otstarbel kui toiduna kasutamiseks, võib kontrolliasutus vajaduse korral paluda ettevõtjatel võtta asjakohased meetmed selle tagamiseks, et asjaomaseid tooteid ei turustata. Ettevõtjad esitavad liikmesriikide poolt käesoleva lõike kohaldamiseks vajalikuks peetava teabe.“

9 Rakendusmääruse artikli 18 lõikes 2 on sätestatud:

„Liikmesriik, kelle territooriumil ei lubata kaubapartiid vabasse ringlusesse turustamisstandarditele mittevastavuse tõttu, teavitab sellest viivitamata komisjoni, tõenäoliselt asjaga seotud liikmesriike ja IV lisas loetletud riike.“

10 Rakendusmääruse nr 543/2011 I lisa, mis käsitleb selle rakendusmääruse artiklis 3 osutatud turustamisstandardeid, A osa punktis 4 on üldise turustamisstandardina nimetatud toodete päritolu märgistust, täpsemalt tuleb märkida päritoluriigi täisnimi. Rakendusmääruse I lisa B osa 10. osas on tomatitele kohaldatava turustamisstandardina ette nähtud, et iga pakendi ühel küljel peavad olema loetavate, püsivate ja väljastpoolt nähtavate tähtedega märgitud päritoluriigi ja vajaduse korral tootmispiirkonna andmed.

11 Maroko on loetletud rakendusmääruse nr 543/2011 IV lisas nende kolmandate riikide hulgas, kelle „värske puu- ja köögivilja“ vastavuskontrollid on heaks kiidetud vastavalt artiklile 15.

Määrus nr 1169/2011

12 Määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõikes 4 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse, ilma et see piiraks teatava toidu suhtes liidu erisätetega ette nähtud märgistamisalaste nõuete kohaldamist.“

13 Määruse artikli 9 „Kohustuslike andmete loetelu“ lõike 1 punktis i on ette nähtud:

„Vastavalt artiklitele 10 kuni 35 ning kui käesolevas peatükis sisalduvatest eranditest ei tulene teisiti, on kohustuslik märkida järgmised andmed:

[…]

i) päritoluriik või lähtekoht, kui see on artiklis 26 ette nähtud“.

14 Määruse artikli 26 „Päritoluriik või lähtekoht“ lõike 2 punktis a on sätestatud:

„Päritoluriigi või lähtekoha märkimine on kohustuslik:

a) kui selle märkimata jätmine võib tarbijaid toidu tegeliku päritoluriigi või lähtekoha määramisel eksitada, eriti kui toidule lisatud teave või märgistus tervikuna viitaks muidu sellele, et toidul on teine päritoluriik või lähtekoht“.

Liidu tolliseadustik

15 Liidu tolliseadustiku artiklis 59 on sätestatud:

„Artiklites 60 ja 61 nähakse ette reeglid kauba mittesooduspäritolu määramiseks, eesmärgiga kohaldada:

[…]

c) muid kauba päritoluga seonduvaid liidu meetmeid.“

16 Tolliseadustiku artikkel 60 „Päritolu määramine“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kaup, mis on täielikult saadud ühes riigis või ühel territooriumil, loetakse kõnealusest riigist või kõnealuselt territooriumilt pärinevaks kaubaks.

2. Kaup, mille tootmisega on seotud rohkem kui üks riik või territoorium, loetakse pärinevaks sellest riigist või sellelt territooriumilt, kus selleks seadmestatud ettevõttes toimus selle kauba viimane oluline majanduslikult põhjendatud töötlemine või toiming, mille tulemusena valmis uus toode või mis oli tähtis valmistamisetapp.“

17 Tolliseadustiku artikli 134 „Tollijärelevalve“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liidu tolliterritooriumile toodud kaup kuulub saabumisest alates tollijärelevalve alla ja toll võib seda kontrollida. Vajaduse korral kehtivad kauba suhtes keelud ja piirangud, mis on muu hulgas õigustatud kõlbluse, avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohast, inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitsmiseks, keskkonna kaitsmiseks, kunstilise, ajaloolise või arheoloogilise väärtusega rahvusliku rikkuse kaitsmiseks ning tööstus- või kaubandusomandi kaitsmiseks, sealhulgas uimastite lähteainete, teatavaid intellektuaalomandiõigusi rikkuvate kaupade ja sularaha kontroll, samuti kalavarude kaitse ja majandamise ning kaubanduspoliitika meetmete rakendamine.

Kaup jääb järelevalve alla seni, kui see on vajalik selle tollistaatuse määramiseks ning seda ei või ära viia ilma tolli loata.

Kui kauba tollistaatus liidu kaubana on tõendatud, ei kuulu see enam tollijärelevalve alla, ilma et see piiraks artikli 254 kohaldamist.

Liiduväline kaup jääb tollijärelevalve alla seniks, kuni selle tollistaatus muutub või see viiakse liidu tolliterritooriumilt välja või hävitatakse.“

Määrus nr 1308/2013

18 Määruse nr 1308/2013 artiklis 74 „Üldpõhimõte “ on sätestatud:

„Tooteid, mille suhtes kehtivad kooskõlas käesoleva jaoga sektori- või tootepõhised turustamisstandardid, võib liidus turustada üksnes juhul, kui need vastavad nimetatud standarditele.“

19 Määruse artiklis 75 on sätestatud:

„1. Turustamisstandardeid võib kohaldada ühe või mitme allpool loetletud sektori ja toote suhtes:

[…]

b) puu- ja köögivili;

[…]

3. Ilma et see piiraks [määruse nr 1169/2011] artikli 26 kohaldamist, võivad lõikes 1 osutatud turustamisstandardid hõlmata ühte või mitut järgmistest nõuetest, mis määratakse kindlaks sektori- või tootepõhiselt ning põhinevad iga sektori eripäral, vajadusel reguleerida turuleviimist ning käesoleva artikli lõikes 5 määratletud tingimustel:

[…]

j) põllumajandustootmise asukoht ja/või päritolu, välja arvatud linnuliha ja võiderasvad;

[…]“.

20 Määruse nr 1308/2013 artiklis 76 „Lisanõuded puu- ja köögiviljasektori toodete turustamiseks“ on sätestatud:

„1. Peale selle, kui see on artiklis 75 osutatud kohaldatavate turustusstandardite seisukohast asjakohane, võib puu- ja köögiviljasektori tooteid, mis on mõeldud tarbijale värskelt müümiseks, turustada üksnes siis, kui need on veatud ja turustatava kvaliteediga ning kui on näidatud nende päritoluriik.

2. Lõikes 1 osutatud turustamisstandardeid ning muid käesoleva alajao kohaselt puu- ja köögiviljasektori suhtes kohaldatavaid turustamisstandardeid kohaldatakse kõikides turustusetappides, sealhulgas importimisel ja eksportimisel ning need võivad hõlmata kvaliteeti, klassifitseerimist, kaalu, suurust, pakkimist, pakendamist, hoidu, transporti, esitlemist ja turustamist.

3. Turustamisstandarditega hõlmatud puu- ja köögiviljasektori toodete valdaja ei tohi liidus neid tooteid esitleda, müügiks pakkuda või tarnida ega turustada muul viisil kui nendele standarditele vastavalt, vastutades ühtlasi nimetatud standarditele vastavuse tagamise eest.

[…]“.

21 Selle määruse III osa „Kaubandus kolmandate riikidega“ sisaldab artiklit 194 „Kaitsemeetmed“, milles on ette nähtud:

„1. Komisjon rakendab kaitsemeetmeid liitu importimise suhtes vastavalt käesoleva artikli lõikele 3 ning kooskõlas [nõukogu 26. veebruari 2009. aasta] määrusega (EÜ) nr 260/2009 [impordi ühiste eeskirjade kohta (ELT 2009, L 84, lk 1)] ja [nõukogu 7. juuli 2009. aasta] määrusega (EÜ) nr 625/2009 [teatavatest kolmandatest riikidest pärit impordi ühiste eeskirjade kohta (ELT 2009, L 185, lk 1)].

2. Kui Euroopa Parlamendi ja [Euroopa Liidu N]õukogu muudes õigusaktides ning nõukogu muudes õigusaktides ei ole ette nähtud teisiti, võtab komisjon ELi toimimise lepingu kohaselt sõlmitud rahvusvaheliste lepingutega ettenähtud kaitsemeetmed liitu impordi suhtes vastavalt käesoleva artikli lõikele 3.

3. Komisjon võib liikmesriigi taotluse korral või omal algatusel võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmed. […]

Kui komisjon saab liikmesriigilt taotluse, võtab ta sellekohase otsuse rakendusaktidega vastu viie tööpäeva jooksul pärast taotluse saamist. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 229 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Nõuetekohaselt põhjendatud tungiva kiireloomulisuse tõttu võtab komisjon kooskõlas artikli 229 lõikes 3 osutatud menetlusega vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

Liikmesriikidele teatatakse vastuvõetud meetmetest ja neid kohaldatakse viivitamata.

4. Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega tunnistatakse käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud liidu kaitsemeetmed kehtetuks või neid muudetakse. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 229 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Nõuetekohaselt põhjendatud tungiva kiireloomulisuse tõttu võtab komisjon kooskõlas artikli 229 lõikes 3 osutatud menetlusega vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.“

Määrus (EL) 2015/478

22 Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2015. aasta määruse (EL) 2015/478 impordi ühiste eeskirjade kohta (ELT 2015, L 83, lk 16; parandus ELT 2015, L 184, lk 31) (edaspidi „kaitsemeetmete alusmäärus“) artiklis 1 on sätestatud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse kolmandatest riikidest pärinevate toodete impordi suhtes, välja arvatud:

a) tekstiiltooted, mille suhtes kehtivad impordi erieeskirjad vastavalt [nõukogu 7. märtsi 1994. aasta määrusele (EÜ) nr 517/94 teatavatest kahepoolsete lepingute, protokollide või muude kokkulepetega ja ühenduse impordi erieeskirjadega hõlmamata kolmandatest riikidest pärit tekstiiltoodete importimise ühiseeskirjade kohta (EÜT 1994, L 67, lk 1; ELT eriväljaanne 11/19, lk 197)];

b) tooted, mis on pärit [määruses nr 625/2009] loetletud teatavatest kolmandatest riikidest.

2. Ilma et see piiraks kaitsemeetmete võtmist V peatüki alusel, on lõikes 1 nimetatud toodete import ühendusse vaba ja sellest lähtuvalt ei kohaldata selle suhtes mingeid koguselisi piiranguid.“

23 Kaitsemeetmete alusmääruse artiklis 15 on sätestatud:

„1. Kui toodet imporditakse liitu sel määral suurenenud kogustes ja/või niisugustel tingimustel, mis põhjustavad või ähvardavad põhjustada liidu samasuguste või otseselt konkureerivate toodete tootjaile olulist kahju, võib komisjon liidu huvide kaitseks kas liikmesriigi taotlusel või omal algatusel:

a) piirata nende artiklis 11 nimetatud järelevalvedokumentide kehtivusaega, mis antakse välja pärast kõnealuse meetme jõustumist;

b) muuta kõnealuse toote impordieeskirju, seades selle vabasse ringlusse lubamise tingimuseks impordiloa esitamise, mille andmist reguleerivad komisjoni kehtestatavad sätted ja piirangud.

Punktides a ja b nimetatud meetmed jõustuvad kohe.

2. [Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO)] liikmete puhul võetakse lõikes 1 osutatud meetmeid üksnes juhul, kui selle lõike esimeses lõigus nimetatud kaks tingimust on täidetud.

[…]

5. Käesolevas artiklis osutatud meetmeid kohaldatakse kõikidele toodetele, mis on vabasse ringlusse lastud pärast nende meetmete jõustumise kuupäeva. Vastavalt artiklile 17 võib nende meetmete kohaldamist piirata ühe või mõne piirkonnaga.

Need meetmed ei takista siiski niisuguste toodete vabasse ringlusse lubamist, mis on juba teel liitu, tingimusel et nende toodete sihtkohta ei või muuta ja et toodetel, mida võib vastavalt artiklitele 10 ja 11 vabasse ringlusse lubada ainult järelevalvedokumendi esitamisel, on vastav dokument tõepoolest olemas.

6. Kui liikmesriik on taotlenud komisjoni sekkumist, võtab komisjon kooskõlas artikli 3 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega või kiireloomulistel juhtudel kooskõlas artikli 3 lõikega 4 otsuse selle kohta vastu hiljemalt viiendal tööpäeval alates taotluse saamise kuupäevast.“

24 Määruse artikli 24 lõike 2 punktis a on sätestatud:

„Ilma et see piiraks muid liidu sätteid, ei takista käesolev määrus liikmesriike vastu võtmast või kohaldamast:

a) keelde, koguselisi piiranguid või järelevalvemeetmeid, selleks et tagada kõlblus, avalik kord või julgeolek ning inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitse, kunstilise, ajaloolise või arheoloogilise väärtusega rahvusliku rikkuse kaitse või tööstus- ja kaubandusomandi kaitse“.

Otsus 2019/217

25 Otsuse 2019/217 artiklis 1 on sätestatud, et Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vaheline kirjavahetuse vormis leping, millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolle nr 1 ja nr 4 (ELT 2019, L 34, lk 4; edaspidi „kirjavahetuse vormis leping“) kiidetakse liidu nimel heaks.

26 Kirjavahetuse vormis lepingus on ette nähtud:

„Euroopa Liit ja Maroko Kuningriik leppisid kokku järgmise ühisdeklaratsiooni lisamises [26. veebruaril 1996 Brüsselis allkirjastatud Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel (EÜT 2000, L 70, lk 2; edaspidi „assotsieerimisleping“)] protokollile nr 4:

„Ühisdeklaratsioon, mis käsitleb [assotsieerimislepingu] protokollide nr 1 ja nr 4 kohaldamist

1. Lääne-Saharast pärinevate toodete suhtes, mida kontrollib Maroko Kuningriigi toll, kohaldatakse samu kaubandussoodustusi, nagu need, mida [liit] annab assotsieerimislepinguga hõlmatud toodetele.

2. Protokolli nr 4 kohaldatakse *mutatis mutandis* selliste toodete päritolustaatuse kindlaks määramiseks, millele osutatakse punktis 1, sealhulgas seoses päritolutõenditega.

3. Euroopa Liidu liikmesriikide ja Maroko Kuningriigi toll vastutavad selle eest, et protokolli nr 4 kohaldatakse kõnealuste toodete suhtes.““

Prantsuse õigus

27 Prantsuse tolliseadustiku artiklis 23a on sätestatud:

„Ilma et see piiraks rahvusvaheliste lepingute kohaldamist, võib majandus- ja rahandusministri, ressursside eest vastutava ministri ning pettusevastase võitlusega tegeleva põllumajandusministri ühiste määrustega keelustada või reguleerida selliste mis tahes liiki või päritolu toiduainete, tooraine ja toodete importi, mis ei vasta omamaistele samalaadsetele toiduainetele, toorainele või toodetele turustamise või müügi osas kehtestatud õigus- või haldusnormidele.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

28 Põllumajandustootjate liit esitas 2. oktoobril 2020 Conseil d’État’le (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kaebuse, milles palus esiteks tühistada põllumajandus- ja toidualase suveräänsuse ministri ning majanduse, rahanduse ning tööstusliku ja digitaalse suveräänsuse ministri vaikimisi tehtud otsus, millega jäeti rahuldamata tema taotlus keelata Prantsuse tolliseadustiku artikli 23a alusel põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete import, ning teiseks kohustada neid ministreid tegema sellekohase otsuse. Ta väidab sisuliselt, et Lääne-Sahara territoorium ei ole Maroko Kuningriigi territooriumi osa ning järelikult rikub märgistus, mis näitab, et põhikohtuasjas käsitletavad tooted on pärit Marokost, liidu õigusnorme, mis käsitlevad tarbijate teavitamist müügiks pakutavate puu- ja köögiviljade päritolust.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuletab esimesena meelde, et asjakohaste liidu õigusnormide kohaselt tuleb toote päritoluriigi või -territooriumi märkimise nõuet põhimõtteliselt täita juba asjaomase toote importimisel. Ta täheldab samuti, et need õigusnormid ei anna liikmesriikidele sõnaselgelt õigust võtta meetmeid, millega keelatakse nende toodete import, mis sellele nõudele ei vasta. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab siiski, et selline meede võib olla õigustatud eelkõige juhul, kui taolist rikkumist esineb „massiliselt“, mis raskendab kontrolli läbiviimist pärast asjaomaste toodete levimist liidu territooriumil.

30 Seetõttu soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas on võimalik tõlgendada kõnealuseid õigusnorme nii, et need lubavad liikmesriigil võtta riigisiseseid meetmeid, millega keelatakse importida kolmandast riigist tooteid, mille märgisele ei ole õigesti kantud nende päritoluriiki või -territooriumi, kui selline rikkumine toimub massiliselt ja seda ei ole lihtne kontrollida, kui tooted on juba liidu territooriumil.

31 Teisena tuletab eelotsusetaotluse esitanud kohus meelde, et 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses nõukogu *vs.* Polisario Rinne (C-104/16 P, EU:C:2016:973) ja 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsuses Western Sahara Campaign UK (C-266/16, EU:C:2018:118) otsustas Euroopa Kohus, et enesemääramise põhimõttest ja lepingute suhtelise toime põhimõttest tuleneb, et Lääne-Sahara territooriumi ei saa pidada Maroko Kuningriigi territooriumi osaks assotsieerimislepingu ja sellest hierarhiliselt madalama astme aktide tähenduses. Ta märgib siiski, et Maroko Kuningriik ja liit sõlmisid pärast neid kohtuotsuseid eelviidatud kirjavahetuse vormis lepingu, mis kiideti heaks otsusega 2019/217. See leping laiendab Lääne-Saharast pärit toodetele tariifseid soodustusi, mida antakse liitu eksporditavatele Maroko päritolu toodetele.

32 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et kuigi otsus 2019/217 tühistati Euroopa Liidu Üldkohtu 29. septembri 2021. aasta otsusega Polisario Rinne *vs.* nõukogu (T-279/19, EU:T:2021:639), jäeti selle tagajärjed siiski kehtima kuni Euroopa Kohtu otsuse kuulutamiseni komisjoni poolt selle kohtuotsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse kohta. Seetõttu märgib ta, et kui liikmesriigil oleks lubatud võtta riigisiseseid meetmeid, millega keelatakse selliste toodete import, mille märgisele ei ole õigesti märgitud päritoluriiki või -territooriumi, tekib esiteks küsimus, kas kirjavahetuse vormis kokkulepet tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete päritoluriik on Maroko Kuningriik, ja teiseks, kas Maroko ametiasutused on pädevad väljastama rakendusmääruses nr 543/2011 ette nähtud vastavussertifikaate.

33 Kolmandana leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kui vastus sellele küsimusele on jaatav, tuleb samuti analüüsida, kas otsus 2019/217 on kooskõlas ELL artikli 3 lõikega 5 ja artikliga 21 ning eelkõige ÜRO harta artiklis 1 meelde tuletatud tavaõigusliku enesemääramise põhimõttega.

34 Neljanda ja viimasena soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas arvestades 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses nõukogu *vs.* Polisario Rinne (C-104/16 P, EU:C:2016:973) ja 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsuses Western Sahara Campaign UK (C-266/16, EU:C:2018:118) antud hinnangut Lääne-Sahara territooriumi seisundi kohta, tuleb asjakohaseid liidu õigusnorme tõlgendada nii, et põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete importimise ja tarbijale müümise etapis võib nende toodete märgisel päritoluriigina mainida Maroko Kuningriiki või tuleb märkida üksnes Lääne-Sahara territoorium.

35 Neil asjaoludel otsustas Conseil d'État (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määruste nr 1169/2011 ja nr 1308/2013, [rakendusmääruse nr 543/2011] ning [liidu tolliseadustiku] sätteid tuleb tõlgendada nii, et need võimaldavad liikmesriigil võtta riigisiseseid meetmeid, millega kehtestatakse keeld konkreetsest riigist pärit puu- ja köögivilja impordile, mis ei vasta määruse nr 1169/2011 artiklile 26 ja määruse nr 1308/2013 artiklile 76, sest puudub märge riigi või territooriumi kohta, kust need tegelikult pärinevad, eelkõige juhul, kui selline rikkumine toimub massiliselt ja seda ei ole lihtne kontrollida, kui tooted on liidu territooriumile sisenenud?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas [otsusega 2019/217] heaks kiidetud kirjavahetuse vormis lepingut […] tuleb tõlgendada nii, et [määruse nr 1169/2011] artiklite 9 ja 26 ning [määruse nr 1308/2013] artikli 76 kohaldamisel on esiteks Lääne-Sahara territooriumil korjatud puu- ja köögiviljade päritoluriigiks Maroko ja kas teiseks on Maroko ametiasutused pädevad väljastama [rakendusmääruses nr 543/2011] ette nähtud vastavussertifikaate kõnealusel territooriumil korjatud puu- ja köögiviljadele?

3. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, siis kas [otsus 2019/217], millega kiidetakse heaks kirjavahetuse vormis leping, on kooskõlas ELL artikli 3 lõikega 5, selle artikliga 21 ja ÜRO harta artiklis 1 meelde tuletatud tavaõigusliku enesemääramise põhimõttega?

4. Kas [määruse nr 1169/2011] artikleid 9 ja 26 ning [määruse nr 1308/2013] artiklit 76 tuleb tõlgendada nii, et Lääne-Sahara territooriumil korjatud puu- ja köögivilja pakendil ei tohi importimise ega tarbijale müümise etapis olla päritoluriigiks märgitud Marokot, vaid seal peab olema märgitud Lääne-Sahara territoorium?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

36 Otsus 2019/217 tühistati Üldkohtu 29. septembri 2021. aasta otsusega Polisario Rinne *vs.* nõukogu (T-279/19, EU:T:2021:639).

37 Euroopa Kohus jättis käesoleval kuupäeval kuulutatud kohtuotsusega komisjon ja nõukogu *vs.* Polisario Rinne (C-779/21 P ja C-799/21 P) selle Üldkohtu otsuse peale esitatud apellatsioonkaebused rahuldamata.

38 Nagu nähtub käesoleva kuupäevaga kohtuotsusest komisjon ja nõukogu *vs.* Polisario Rinne (C-779/21 P ja C-799/21 P), jääb selle otsuse toime kehtima kuni 4. oktoobrini 2025. Sellest järeldub, et põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete liitu importi võidakse kuni selle kuupäevani jätkuvalt reguleerida assotsieerimislepingu protokollidega nr 1 ja nr 4, mida on muudetud kirjavahetuse vormis lepinguga.

39 Seega ei ole otsuse 2019/217 kehtetuks tunnistamine nende toodete importi mõjutanud ega mõjuta praegugi. Järelikult on esimesele ja neljandale küsimusele vastamiseks endiselt vaja kindlaks teha, milline peab olema kõnealuste toodete päritolumärge ja mis liiki tagamismeedet liikmesriik võib kasutada, kui ilmneb, et neil toodetel on süstemaatiliselt ekslik päritolumärge.

Esimene küsimus

40 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Ka võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimustes viidanud. Asjaolu, et liikmesriigi kohus on eelotsuse küsimuses vormiliselt viidanud liidu õiguse teatud sätetele, ei takista Euroopa Kohut esitamast sellele kohtule kogu tõlgenduslikku teavet, mis võib viimasel aidata menetletavat kohtuasja lahendada, olenemata sellest, kas

liikmesriigi kohus on neile aspektidele oma küsimustes viidanud või mitte. Euroopa Kohus võib selleks liikmesriigi kohtu esitatud kõikidest materjalidest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest välja valida need liidu õiguse aspektid, mis vaidluse eset silmas pidades tõlgendamist vajavad (22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus Ministre de la Transition écologique ja Premier ministre (riigi vastutus õhusaaste eest), C-61/21, EU:C:2022:1015, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et sisuliselt palus põllumajandustootjate liit põllumajandus- ja toidualase suveräänsuse ministril ning majanduse, rahanduse ning tööstusliku ja digitaalse suveräänsuse ministril teha otsus keelata põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete import Lääne-Sahara territooriumilt põhjusel, et nende toodete märgisel olev päritoluriigi märge oli vale. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas liidu õigus ja täpsemalt määrus nr 1169/2011, määrus nr 1308/2013, rakendusmäärus nr 543/2011 ja liidu tolliseadustik lubavad liikmesriigil sellist meedet võtta.

42 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 21, kuulub kaupade import liitu liidu ja kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide kaubandussuhete valdkonda, mis ELTL artikli 207 lõike 1 kohaselt kuulub ühise kaubanduspoliitika reguleerimisalasse.

43 Nimelt tuleneb sellest sättest ja täpsemalt selle lõike 1 teisest lausest, mille kohaselt ühine kaubanduspoliitika kuulub „liidu välistegevuse“ hulka, et nimetatud poliitika käsitleb kaubavahetust kolmandate riikidega (vt selle kohta 18. juuli 2013. aasta kohtuotsus Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, punkt 50, ja 22. oktoobri 2013. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. nõukogu, C-137/12, EU:C:2013:675, punkt 56).

44 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu esimene küsimus puudutab põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete importi liikmesriiki, mitte nende müügitingimusi, tuleb seda analüüsida ühist kaubanduspoliitikat reguleerivate liidu õigusaktide või muudes liidu õigusaktides kaubanduspoliitilisi instrumente käsitlevate sätete alusel.

45 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artiklit 207, kaitsemeetmete alusmäärust ja määrust nr 1308/2013 tuleb tõlgendada nii, et need lubavad liikmesriigil võtta ühepoolselt meedet, millega keelatakse selliste põllumajandustoodete import, mille märgistus on süstemaatiliselt vastuolus päritoluriigi või -territooriumi märkimist käsitlevate liidu õigusnormidega.

46 Sellega seoses tuleb esiteks meenutada, et ELTL artikli 3 lõike 1 punkt e annab liidule ainupädevuse ühise kaubanduspoliitika valdkonnas. ELTL artikli 207 lõike 1 kohaselt põhineb see poliitika ühtsetel põhimõtetel ning seda teostatakse kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega.

47 Teiseks on ELTL artikli 2 lõikes 1 ette nähtud, et kui aluslepingud annavad liidule teatud valdkonnas ainupädevuse, võib õiguslikult siduvaid akte menetleda ja vastu võtta ainult liit ning liikmesriigid võivad õiguslikult siduvaid akte menetleda ja vastu võtta ainult liidu volitusel või liidu õigusaktide rakendamiseks.

48 Sellest järeldub, et liikmesriigid ei või ühepoolselt võtta meedet, millega keelatakse teatavat liiki toodete import mõnelt territooriumilt või mõnest kolmandast riigist, kui selline import on lubatud ja reguleeritud liidu sõlmitud kaubanduslepinguga, v.a juhul, kui neid on selleks liidu õiguses sõnaselgelt volitatud.

49 Sellega seoses tuleb märkida, et kaitsemeetmete alusmääruse artiklis 1 on sisuliselt ette nähtud, et v.a tekstiiltooted ja tooted teatavatest kolmandatest riikidest, mille hulka ei kuulu Maroko Kuningriik ega Lääne-Sahara, on kolmandatest riikidest pärit toodete import liitu vaba ja seega ei kohaldata selle suhtes koguselisi piiranguid, ning lisatud, et see ei piira kaitsemeetmete võtmist V peatüki alusel. Selle määruse artikli 15 lõikest 1 tuleneb, et liidu tootjatele olulise kahju tekkimise ohu korral võtab komisjon liikmesriigi taotlusel või omal algatusel kaitsemeetmeid.

50 Lisaks kehtestab määruse nr 1308/2013 artikkel 194, mis asub selle määruse III osas, mis käsitleb kaubandust kolmandate riikidega, kaitsekorra, mis on analoogne sellega, mis tuleneb kaitsemeetmete alusmääruse artiklist 15, kuivõrd see põhineb samuti meetmetel, mida võtab komisjon määruse nr 1308/2013 kohaldamisalasse kuuluvate toodete liitu importimise suhtes.

51 Järelikult ei võimalda sätted kaitsemeetmete kohta, mida võib võtta vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 49 ja 50 viidatud kahele määrusele, liikmesriigil võtta ühepoolselt meedet, millega keelatakse teatud toodete import liitu.

52 On tõsi, et kaitsemeetmete alusmääruse artikli 24 lõike 2 punktis a on sätestatud, et see määrus ei takista liikmesriike vastu võtmast või kohaldamast „keelde, koguselisi piiranguid või järelevalvemeetmeid, selleks et tagada kõlblus, avalik kord või julgeolek ning inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitse, kunstilise, ajaloolise või arheoloogilise väärtusega rahvusliku rikkuse kaitse või tööstus- ja kaubandusomandi kaitse“. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 40 sisuliselt märkis, võimaldab see säte sekkuda kaitsemeetmete alusmääruse artikli 1 lõikes 2 ette nähtud liitu importimise vabadusse põhjustel, mis on võrreldavad ühtse turu sisemise aspekti suhtes ELTL artiklis 36 sätestatutega (vt selle kohta analoogia alusel 30. mai 2002. aasta kohtuotsus Expo Casa Manta, C-296/00, EU:C:2002:316, punkt 34).

53 Ent nagu nähtub sama määruse artikli 24 lõike 2 punkti a sõnastusest, ei piira see säte muude asjakohaste liidu õigusnormide kohaldamist. Taolises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kus on tegemist põllumajandustoodete impordiga, kuuluvad nende muude asjakohaste sätete hulka muu hulgas määruse nr 1308/2013 artikkel 194, mis – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 50 – jätab komisjonile pädevuse võtta kaitsemeetmeid määruse nr 1308/2013 kohaldamisalasse kuuluvate toodete liitu importimise suhtes. Kaitsemeetmete alusmääruse artikli 24 lõike 2 punkti a ei saa seega mõista nii, et see annab liikmesriikidele õiguse võtta ühepoolselt kaitsemeetmeid põllumajandustoodete impordi suhtes.

54 Pealegi on põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete importi keelava üldmeetme, mille võtmist põllumajandustootjate liit Prantsuse Vabariigilt käesoleval juhul taotleb, eesmärk tagada nende liidu õigusnormide järgimine, mis käsitlevad tarbijate teavitamist müügiks pakutavate puu- ja köögiviljade päritolust. Eeldusel, et eksportijad ei järgi aga nimetatud sätteid üleüldiselt, ei ole vastavalt olukorrale mitte liikmesriigi, vaid komisjoni ülesanne sekkuda assotsieerimislepingus ette nähtud koostöömehhanismide raames.

55 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et ELTL artiklit 207, kaitsemeetmete alusmäärust ja määrust nr 1308/2013 tuleb tõlgendada nii, et need ei luba liikmesriigil võtta ühepoolselt meedet, millega keelatakse selliste põllumajandustoodete import, mille märgistus on süstemaatiliselt vastuolus päritoluriigi või -territooriumi märkimist käsitlevate liidu õigusnormidega.

Teine ja kolmas küsimus

56 Eelotsusetaotlusest nähtub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab teise ja kolmanda küsimuse üksnes juhuks, kui Euroopa Kohus peaks leidma, et esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt.

57 Nagu on aga järeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 55, tuleb esimesele küsimusele vastata eitavalt.

58 Järelikult ei ole teisele ega kolmandale küsimusele vaja vastata.

Neljas küsimus

Vastuvõetavus

59 Prantsuse valitsus ja komisjon leiavad sisuliselt, et kui esimesele küsimusele antud vastusest nähtub, et põhikohtuasja kaebaja nõutava meetme võtmine ei ole liidu õigusega kooskõlas, ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses oleva vaidluse lahendamiseks asjakohane küsimus, kas põhikohtuasjas vaidluse all olevad tooted tegelikult vastavad toiduainete päritolu märkimist käsitlevatele liidu õigusnormidele.

60 Selles suhtes väärib meelde tuletamist, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artikliga 267 kehtestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö raames üksnes asja menetleva ja selles tehtava kohtulahendi eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Järelikult, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud vastama (21. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Mercedes-Benz Group (katkestusseadmetega varustatud sõidukite tootjate vastutus), C-100/21, EU:C:2023:229, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (21. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Mercedes-Benz Group (katkestusseadmetega varustatud sõidukite tootjate vastutus), C-100/21, EU:C:2023:229, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

62 Kuigi käesoleval juhul puudutab esimene küsimus üksnes põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete importi, käsitleb neljas küsimus seevastu nii nimetatud toodete importimise etappi kui ka nende tarbijatele müümise etappi. Põllumajandustootjate liit viitab oma kirjalikes seisukohtades pealegi korduvalt vajadusele märkida põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete turustamisel nende pärituolu õigesti.

63 Nii märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjas esitatud väidetele vastamiseks on vaja kindlaks teha, kas nii põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete impordi kui ka turustamise etapis peab nende toodete pakendil olema päritoluriigina märgitud Lääne-Sahara territoorium, mitte Maroko Kuningriigi territoorium.

64 Eeltoodust tuleneb, et neljas küsimus puudutab põhikohtuasja eseme seisukohast asjakohaste liidu õigusnormide tõlgendamist. Selles kontekstis tuleb seda küsimust pidada asjakohaseks käesoleva kohtuotsuse punktis 60 viidatud kohtupraktika tähenduses.

65 Sellest järeldub, et neljas küsimus on vastuvõetav.

Sisulised küsimused

66 Sisuliselt nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 40 viidatud kohtupraktikast, et selleks, et anda tarvilik vastus, mis võimaldaks eelotsusetaotluse esitanud kohtul tema menetluses oleva vaidluse lahendada, peab Euroopa Kohus vajaduse korral talle esitatud küsimused ümber sõnastama ja võtma vajaduse korral arvesse liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimustes viidanud.

67 Käesoleval juhul puudutab neljas küsimus seda, kuidas tõlgendada määruse nr 1169/2011 artikleid 9 ja 26 ning määruse nr 1308/2013 artiklit 76, milles on muu hulgas ette nähtud kohustused seoses asjaomaste toiduainete päritolu märkimisega.

68 Sellega seoses nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas vaidluse all olevad tooted on köögiviljad ja puuviljad. Esiteks on määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõikes 4 sätestatud, et seda määrust kohaldatakse, ilma et see piiraks teatava toidu suhtes liidu erisätetega ette nähtud märgistamisnõuete kohaldamist, mida kinnitab sisuliselt nimetatud määruse artikli 26 lõige 1. Teiseks on määruse nr 1308/2013 artikli 75 lõike 1 punktis b koostoimes sama määruse artikli 75 lõike 3 punktiga j täpsustatud, et puu- ja köögivilja turustamisstandardid võivad hõlmata nende päritolukohta, samas kui sama määruse artiklis 76 on sätestatud, et lõpptarbijale mõeldud värsket puu- ja köögivilja võib turustada üksnes siis, kui on näidatud nende päritoluriik, kusjuures neid standardeid kohaldatakse kõikide turustusetappide, sh impordi ja ekspordi suhtes.

69 Samal ajal on rakendusmääruse nr 543/2011 artikli 1 lõikes 1 sätestatud määruse nr 1234/2007, mis tunnistati kehtetuks määrusega nr 1308/2013, üksikasjalikud rakenduseeskirjad. Sama rakendusmääruse põhjenduses 4 on märgitud, et puu- ja köögiviljasektori tooteid, mis on mõeldud tarbijale värskelt müümiseks, võib turustada üksnes siis, kui on osutatud nende päritoluriik. Täpsemalt kohaldatakse Charentais' melonite suhtes selle rakendusmääruse I lisa A osas ette nähtud üldist turustamisstandardit, samas kui kirsstomatite suhtes kohaldatakse kõnealuse määruse I lisa B osa 10. osas ette nähtud konkreetset turustamisstandardit, kuid kõnealused kaks turustamisstandardit sisaldavad ühtlasi nõudeid neis reguleeritud toodete päritolu märkimise kohta. Seega tuleneb eeltoodust, et kuna määrus nr 1308/2013 ja rakendusmäärus nr 543/2011 sisaldavad põhikohtuasjas käsitletavate toodete päritolu märkimise erisätteid, ei ole määrus nr 1169/2011 neljandale küsimusele vastamisel asjakohane.

70 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1308/2013 artiklit 76 koostoimes rakendusmääruse nr 543/2011 artikli 3 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasjas käsitletavate toodete märgisel peab impordi ja tarbijale müümise etapis olema nende päritoluriigiks märgitud Lääne-Sahara, ilma et selleks võiks nimetada Maroko Kuningriiki.

71 Esimesena, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 68 ja 69, on põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete asjakohastes turustamisstandardites ette nähtud, et kõigis turustusetappides, k.a import ja eksport, on nende toodete päritoluriigi märkimine kohustuslik.

72 Rakendusmääruse nr 543/2011 põhjenduses 8, millest lähtudes tuleb selle rakendusmääruse artikli 3 lõikes 1 sätestatud nõudeid tõlgendada, on sisuliselt märgitud, et turustamisstandarditega nõutavad andmed peavad olema pakendile ja/või märgisele selgelt märgitud, eelkõige selleks, et vältida tarbijate eksitamist.

73 Eeltoodust tuleneb, et päritoluriigi märge, mis peab tingimata olema märgitud sellistel toodetel nagu põhikohtuasjas kõne all olevad tooted, ei tohi olla eksitav (vt analoogia alusel 12. novembri 2019. aasta kohtuotsus Organisation juive européenne ja Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punkt 25).

74 Teisena tuleb märkida, et Euroopa Kohus on seoses määrusega nr 1308/2013 juba otsustanud, et selle määruse artiklis 76 kasutatud mõiste „päritoluriik“ tuleb määratleda viitega liidu tolliseadustikule (vt selle kohta 4. septembri 2019. aasta kohtuotsus Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-686/17, EU:C:2019:659, punkt 46).

75 Tolliseadustiku artikli 59 punkti c kohaselt kohaldatakse artiklites 60 ja 61 ette nähtud reegleid kauba mittesooduspäritolu määramiseks muudele kauba päritoluga seonduvatele liidu meetmetele, milleks on näiteks määruse nr 1308/2013 artikkel 76 ja rakendusmääruse nr 543/2011 artikli 3 lõige 1.

76 Sellest järeldub, et mõistet „päritoluriik“, mis esineb nii rakendusmääruse nr 543/2011 I lisa A osa punktis 4, mis käsitleb muu hulgas Charentais’ meloneid, kui ka selle lisa B osa 10. osa VI jaos, mis käsitleb muu hulgas kirsstomateid, tuleb määratleda viitega liidu tolliseadustikule (vt analoogia alusel 4. septembri 2019. aasta kohtuotsus Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-686/17, EU:C:2019:659, punkt 50).

77 Liidu tolliseadustiku artikli 60 kohaselt loetakse kaup, mis on täielikult saadud ühes riigis või territooriumil või mis on läbinud viimase olulise töötlemise või toimingu selles riigis või territooriumil, pärinevaks sellest „riigist“ või sellelt „territooriumilt“.

78 Järelikult on põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete päritoluriik riik või territoorium, kus need tooted on korjatud.

79 Termini „maa“ (*pays*) kohta tuleb kõigepealt märkida, et seda kasutatakse EL lepingus ja EL toimimise lepingus korduvalt termini „riik“ (*État*) sünonüümina [õigusnormide eestikeelses versioonis kasutatakse üksnes mõistet „riik“, kuid kohtuotsuse tõlkes eristatakse selguse huvides neid mõisteid menetluskeele alusel – tõlkija märkus]. Selleks et tagada liidu õiguse ühetaoline tõlgendamine, tuleb kõnealusele mõistele anda seega samasugune tähendus nii liidu tolliseadustikus kui ka määruses nr 1308/2013 ja rakendusmääruses nr 543/2011 (vt analoogia alusel 12. novembri 2019. aasta kohtuotsus Organisation juive européenne ja Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punkt 28).

80 Seejärel tuleb tõdeda, et mõistet „riik“ (*État*) tuleb mõista nii, et see tähendab suveräänset üksust, mis teostab oma geograafilistes piirides täieulatuslikult volitusi, mille olemasolu rahvusvaheline õigus tunnustab (12. novembri 2019. aasta kohtuotsus Organisation juive européenne ja Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

81 Mõiste „territoorium“ kohta ilmneb lõpuks tolliseadustiku artikli 60 alternatiividega sõnastusest, et sellega tähistatakse muid üksusi kui „maad“ (*pays*) ja seega ka muid üksusi kui „riigid“ (*États*) (12. novembri 2019. aasta kohtuotsus Organisation juive européenne ja Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punkt 30).

82 Nagu Euroopa Kohus on juba selgitanud, peetakse sellisteks üksusteks muu hulgas geograafilisi alasid, mis on küll mõne riigi jurisdiktsiooni või rahvusvahelise vastutuse all, kuid millel rahvusvahelise õiguse tähenduses on omaenda staatus, mis on kõnealuse riigi staatusest eraldiseisev (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, punktid 62–64, ja 12. novembri 2019. aasta kohtuotsus Organisation juive européenne ja Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

83 Eeltoodust tuleneb, et liidu tolliseadustiku artiklit 60 arvestades tuleb põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete päritoluriigi märkimise kohustust, mis tuleneb ühelt poolt rakendusmääruse nr 543/2011 I lisa A osas ette nähtud üldisest turustamisstandardist ja selle rakendusmääruse lisa B osa 10. osas ette nähtud konkreetsest turustamisstandardist, ning teiselt poolt määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõikest 1, kohaldada mitte ainult „riikidest“ – nagu seda mõistet on selgitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 79 ja 80 – pärit toodete suhtes, vaid ka nende toodete suhtes, mis on pärit käesoleva kohtuotsuse punktides 81 ja 82 osutatud „territooriumidelt“.

84 Kolmandana nähtub käesoleval juhul eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas vaidluse all olevad tooted on korjatud Lääne-Sahara territooriumil.

85 Lääne-Sahara territoorium on aga Maroko Kuningriigi territooriumist eraldiseisev territoorium (21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus nõukogu *vs*. Polisario Rinne, C-104/16 P, EU:C:2016:973, punkt 92, ja 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, punkt 62).

86 Lisaks on komisjoni 12. oktoobri 2020. aasta rakendusmääruse (EL) 2020/1470, mis käsitleb riikide ja territooriumide nomenklatuuri Euroopa rahvusvahelise kaubavahetuse statistika jaoks ja geograafilist jaotust muu ettevõtlusstatistika jaoks (ELT 2020, L 334, lk 2), mida kohaldatakse liidu tollialaste õigusaktide valdkonnas, I lisas Lääne-Sahara ja Maroko Kuningriigi jaoks ette nähtud eraldi koodid ja tekstid.

87 Neil asjaoludel tuleb Lääne-Sahara territooriumi pidada tolliterritooriumiks liidu tolliseadustiku artikli 60 ning seega määruse nr 1308/2013 ja rakendusmääruse nr 543/2011 tähenduses. Seega võib märge päritoluriigi kohta, mis peab põhikohtuasjas vaidluse all olevatel toodetel olema, tähistada üksnes Lääne-Saharat kui sellist, kuna asjaomased tooted on korjatud sellel territooriumil.

88 Mis tahes muu märge oleks eksitav käesoleva kohtuotsuse punktis 73 viidatud kohtupraktika tähenduses. See võib tarbijaid põhikohtuasjas vaidluse all oleva toodete tegeliku päritolu suhtes eksitada, kuna võib jätta mulje, et need tooted on pärit muust kohast kui see territoorium, kus need on korjatud (vt selle kohta 12. novembri 2019. aasta kohtuotsus Organisation juive européenne ja Vignoble Psagot, C-363/18, EU:C:2019:954, punkt 51).

89 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et määruse nr 1308/2013 artiklit 76 koostoimes rakendusmääruse nr 543/2011 artikli 3 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et põhikohtuasjas vaidluse all olevate toodete märgisel peab importimise ja tarbijatele müümise etapis olema nende päritoluriigiks märgitud ainult Lääne-Sahara.

Kohtukulud

90 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **ELTL artiklit 207, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2015. aasta määrust (EL) 2015/478 impordi ühiste eeskirjade kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007,**

   tuleb tõlgendada nii, et

   need ei luba liikmesriigil võtta ühepoolselt meedet, millega keelatakse selliste põllumajandustoodete import, mille märgistus on süstemaatiliselt vastuolus päritoluriigi või -territooriumi märkimist käsitlevate liidu õigusnormidega.

2. **Määruse nr 1308/2013 artiklit 76 koostoimes komisjoni 7. juuni 2011. aasta rakendusmääruse (EL) nr 543/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses puu- ja köögiviljasektori ning töödeldud puu- ja köögivilja sektoriga, mida on muudetud komisjoni 21. juuni 2013. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 594/2013, artikli 3 lõikega 1,**

   tuleb tõlgendada nii, et

   Lääne-Sahara territooriumil korjatud Charentais' melonite ja kirsstomatite märgistusel peab importimise ja tarbijale müümise etapis olema nende päritoluriigiks märgitud ainult Lääne-Sahara.

Allkirjad